

Warszawa, 30.05.2023 r.

Prof. dr hab. Irena Ozimek
Katedra Polityki Rozwoju i Marketingu
Instytut Ekonomii i Finansów
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

RECENZJA

**osiągnięć naukowych doktora Krzysztofa Sali
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie *ekonomia i finanse***

Formalno-prawna i merytoryczna podstawa wykonania recenzji

Recenzję wykonano na podstawie:

1. Pisma z dnia 15 marca 2023 roku (nr 27/2022/2023/W) prof. dr. hab. Grzegorza Kończaka, Przewodniczącego Komitetu Naukowego Dyscypliny Ekonomia i Finanse, Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.
2. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Tekst jedn.: DzU z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.).

Do oceny w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie *ekonomia i finanse* dr. Krzysztofowi Sali, wpłynął wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, zawierający następujące załączniki:

- autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych;
- wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny;
- monografia autorstwa dr. Krzysztofa Sali, wskazana jako osiągnięcie naukowe: *Hotelarstwo unikatowe w Polsce. Uwarunkowania rozwoju* (Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2021);
- najważniejsze publikacje postępowania habilitacyjnego.

Zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, elementami podlegającymi ocenie w kontekście nadania stopnia doktora habilitowanego, (które zostały zawarte w art. 219 ust. 1 niniejszej ustawy), oprócz posiadania stopnia doktora, są:

- 1) posiadanie w dorobku osiągnięcia naukowego, stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny oraz
- 2) wykazywanie się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Na recenzję osiągnięć naukowych dr Krzysztofa Sali składają się następujące części:

- 1) Sylwetka Habilitanta;
- 2) Ocena wskazanego przez Habilitanta osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;
- 3) Ocena pozostałych osiągnięć naukowych Habilitanta;
- 4) Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W recenzji uwzględniono również punkt, w którym dokonano oceny pozostałych aktywności dr. Krzysztofa Sali (pracy organizacyjnej, dydaktycznej, popularyzatorskiej oraz współpracy z otoczeniem gospodarczym), gdyż dopełniają one obraz naukowej sylwetki Habilitanta.

Oceniając wniosek, należy podnieść kwestię dyscypliny. Przegląd dorobku Habilitanta, chociaż niektóre publikacje mają charakter interdyscyplinarny, pozwala jednak na sformułowanie ostatecznego stwierdzenia, że we wniosku poprawnie wskazano dyscyplinę naukową *ekonomia i finanse*.

1. Sylwetka Habilitanta

Dr Krzysztof Sala jest absolwentem kierunku międzynarodowe stosunki gospodarczo-polityczne, który ukończył w 2000 roku w Akademii Ekonomicznej w Krakowie, uzyskując tytuł zawodowy magistra ekonomii.

Dr Krzysztof Sala przygotował rozprawę doktorską pt. *Nowe rodzaje turystyki jako przejaw postmodernistycznych zachowań konsumenckich w Polsce*. Promotorem pracy była prof. dr hab. Teresa Słaby, natomiast recenzentami rozprawy - prof. dr hab. Anna Dąbrowska ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz dr hab. Grzegorz Maciejewski, prof. UE w Katowicach. W dniu 26 listopada 2012 r. uchwałą Rady Kolegium Zarządzania i Finansów

Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie uzyskał on stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

Dr Krzysztof Sala jest absolwentem studiów podyplomowych w zakresie jakości i ochrony środowiska, które ukończył w 2004 roku w Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości w Krakowie. Ponadto w 2013 roku ukończył Studium Pedagogiczne na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie.

Dr Krzysztof Sala w 2013 roku rozpoczął pracę na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, najpierw jako asystent w Instytucie Politologii. Od 2014 roku jest zatrudniony w tej Uczelni na stanowisku adiunkta. W wyniku przekształceń strukturalnych na Uczelni obecnie pracuje w Katedrze Przedsiębiorczości i Innowacji Społecznych.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Dr Krzysztof Sala, jako osiągnięcie naukowe stanowiące znaczący wkład w rozwój dyscypliny *ekonomia i finanse*, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, wskazał monografię naukową pt. *Hotelarstwo unikatowe w Polsce. Uwarunkowania rozwoju*, wydaną w 2021 roku przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Zgodnie z załącznikiem do komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2020 r. (znowelizowanym komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2021 r.), obejmującym wykaz wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie znajduje się na liście wydawnictw z tzw. poziomu I (Unikatowy Identyfikator Wydawnictwa - 60600). Spełniony więc został formalny wyjściowy wymóg ustawy dotyczący uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Recenzentami niniejszej monografii są: prof. dr hab. Teresa Słaby oraz dr hab. Rafał Kasprzak, prof. SGH. Monografia liczy 340 stron.

Monografia poszerza dotychczasowe zainteresowania naukowo-badawcze dr. Krzysztofa Sali związane z rynkiem turystycznym oraz usługami hotelarskimi. Jak wskazuje Habilitant, kluczowym powodem powstania niniejszej monografii była chęć przybliżenia historii, rozwoju oraz znaczenia i roli hoteli unikatowych na polskim rynku turystycznym. Jest to obszar niszowy i oryginalny, stąd też podejmowany w monografii temat badawczy oceniam jako ważny, aktualny i interesujący, a także mieszczący się w dyscyplinie naukowej *ekonomia i finanse*.

Habilitant w Autoreferacie (zał. 2, s. 8), jak i w monografii (s. 10), wskazuje, że „*Cel i zakres badawczy mojej pracy były związane z próbą odpowiedzi na pytanie: Czy usługi oferowane przez hotelarstwo unikatowe są w stanie sprostać wyzwaniom współczesnego rynku turystycznego i rozszerzyć krąg osób zainteresowanych pobytem w takich hotelach? Konieczne też staje się dostosowanie hoteli unikatowych do nowych wyzwań na rynku turystycznym*”. Taki sposób zaprezentowania celu w formie pytania badawczego jest dyskusyjny. Jego elementy mogłyby być przez Autora w pewnym stopniu bardziej wykorzystane do sformułowania hipotez badawczych. Hipoteza badawcza nie została bowiem prawidłowo sformułowana (s. 11 ocenianej monografii), cytując:

Hipoteza badawcza, jaką postawiono w pracy, opiera się na przypuszczeniu, że usługi świadczone przez hotelarstwo unikatowe w Polsce mogą stanowić jego ważny segment. Dalszy rozwój jest silnie uzależniony od czynników wpływających na popyt turystyczny, a więc o charakterze obiektywnym i subiektywnym.

W innych częściach monografii (s. 12) Habilitant wskazuje, że *Wyniki badań własnych potwierdziły postawione przez autora hipotezy badawcze*. Pisze o nich w liczbie mnogiej, tak jakby było ich więcej. Należy ponadto zauważyć, że wyniki badania pozwalają na pozytywną weryfikację (potwierdzenie) postawionej hipotezy, bądź uznanie jej za fałszyfikat.

Należy również podkreślić fakt, że w monografii charakterystyka materiału empirycznego i metody badawcze nie zostały przedstawione w sposób uporządkowany, a niekiedy też przedstawione w nim treści są zaprezentowane niewłaściwie lub w sposób dyskusyjny czy też różniący się w poszczególnych częściach monografii. Badania pierwotne nie zostały zaplanowane i przeprowadzone właściwie, a także zaprezentowane w sposób uporządkowany.

W monografii stwierdzić należy dość duży chaos terminowy w odniesieniu do zastosowanych metod, narzędzi i technik badawczych. Nieprecyzyjnie i w sposób różniący się określa je Habilitant w treści monografii - we wstępie i w rozdziale 4 oraz w aneksie.

Habilitant podkreśla na stronach 11-12, że w monografii zostały wykorzystane następujące metody badawcze, takie jak, cytując:

- *wywiady kwestionariuszowe na celowo wybranej grupie właścicieli i menedżerów hoteli unikatowych,*
- *wywiady i rozmowy z celowo wybranymi klientami hoteli unikatowych,*

- analizę za pomocą miar statystycznych oraz graficznej prezentacji danych pochodzących z wypowiedzi respondentów,
- analizę i krytykę piśmiennictwa źródeł wtórnych,
- analizę statystyczną właściwą dla cech jakościowych, jako narzędzie prezentacji wyników badania, które umożliwiło wyznaczenie najważniejszych zjawisk oraz ocenę odpowiedzi.

Zdecydowanie zabrakło w monografii rozdziału metodycznego jednoznacznie wskazującego jakiego rodzaju badania przeprowadzono, jaką metodą, na jak liczych próbach. Brakuje takiego opisu także w Autoreferacie.

Dokonując oceny szczegółowej niniejszej monografii pod względem rodzaju i liczby prowadzonych badań, podkreślić również należy, że dr Krzysztof Sala wskazuje we wstępie na badanie własne przeprowadzone w 2019 r. Jednakże w podrozdziale 4.5 Autor odnosi się także do badań własnych przeprowadzonych w drugiej połowie kwietnia 2020 roku.

Istotność relacji (zależności) między zmiennymi zależy od wielkości próby. Jak podkreśla się w różnych opracowaniach statystycznych, im mniejsza jest liczebność próby, tym częściej błędny rezultat będzie większy. Konsekwencją tego będzie wskazywanie na istnienie zależności, która faktycznie w populacji generalnej nie występuje. Ponadto, współczynnik V-Cramera przyjmuje zawsze wartości od 0 do 1, a nie powyżej 1,37 (strona 238 i inne). W opinii recenzenta zastosowanie przez Habilitanta metod statystycznych, m.in. na próbie 14 respondentów czy też 12 uczestników badania i przedstawianie w monografii wyników tych analiz statystycznych jest nieuzasadnione.

Dr Krzysztof Sala zwraca uwagę na trudności w dotarciu do uczestników badania. Jednym z rozwiązań mógłby być wybór innych metod badawczych. Bardziej zasadnym byłoby, gdyby Habilitant przyjął niekiedy metody badawcze z rodzaju badań jakościowych, np. zastosował indywidualny wywiad pogłębiony, gdzie w przypadku tak nielicznych prób badawczych nie dokonuje się obliczeń statystycznych, ale uzyskuje się wartościowy materiał badawczy.

W strukturze monografii, oprócz zwyczajowo stosowanych w monografii rozdziałów typu: *Wstęp*, *Zakończenie* czy też *Bibliografia*, wyróżnione zostały 4 następujące rozdziały:

1. *Charakterystyka rynku turystycznego;*
2. *Hotele butikowe;*
3. *Hotele historyczne;*

4. Analiza empiryczna wyników badań własnych.

W pierwszym rozdziale ocenianej monografii, zatytułowanym *Charakterystyka rynku turystycznego*, dr Krzysztof Sala zawarł następujące podrozdziały:

1.1. *Rynek turystyczny i turystyka na świecie oraz w Polsce;*

1.2. *Wpływ trendów konsumenckich na rynek turystyczny;*

1.3. *Rozwój hotelarstwa w ujęciu międzynarodowym;*

1.4. *Organizacje hotelarstwa unikatowego na świecie.*

Jest to zbyt wiele ważnych, ale bardzo zróżnicowanych treści, czasami ujętych zbyt pobieżnie (jak np. podrozdział 1.2 dotyczący wpływu trendów konsumenckich na rynek turystyczny), a niekiedy też zbędnych. Pozytywnie oceniam w tym rozdziale - podrozdział 1.4, poruszający kwestie związane z organizacjami hotelarstwa unikatowego na świecie. Jednak wydaje się, że z korzyścią dla monografii powinna być przyjęta inna struktura tej części monografii, a także innymi treściami merytorycznymi powinna być wypełniona. W tym rozdziale powinno się znaleźć odniesienie podjętej problematyki badawczej do usług hotelarskich, wskazanie umiejscowienia badań w nurtach ekonomii, bogatszy przegląd literatury. Rozdział 1 powinien przede wszystkim odnosić się do kwestii związanych z usługami hotelarskimi, takich m.in. jak:

- Rynek usług hotelarskich na świecie i w Polsce;
- Specyfika branży hotelarskiej;
- Uwarunkowania rozwoju hotelarstwa unikatowego w Polsce;
- Organizacje hotelarstwa unikatowego na świecie i w Polsce;
- Wpływ trendów konsumenckich na rozwój hotelarstwa unikatowego.

Do cennych elementów monografii należy zwłaszcza zaliczyć treści zawarte w drugim i trzecim rozdziale monografii, w których dr Krzysztof Sala przedstawia rozwój hoteli butikowych w Polsce i na świecie, charakterystyczne cechy hotelarstwa butikowego oraz zmiany w działalności tego rodzaju hoteli. W podobnym układzie Habilitant następnie przedstawia te aspekty w odniesieniu do hoteli historycznych. Są to interesujące, merytoryczne rozdziały, których treść wskazuje na zaangażowanie Habilitanta wobec podejmowanego tematu.

W rozdziale 4 zatytułowanym *Analiza empiryczna wyników badań własnych* zaprezentowane zostały wyniki badań własnych. Rozdział ten ma szczególne znaczenie ze względu na jego badawczy charakter. Odnajdujemy jednak w nim informacje rozbieżne

na temat przeprowadzonych badań ze wcześniejszymi zawartymi we wstępie. Na s. 177 Habilitant wskazuje, że „*dokonano w istocie trzech badań*”. Po szczegółowej lekturze monografii, można stwierdzić, że przeprowadzono następujące badania:

- 1) badanie ankietowe zrealizowane wśród osób zarządzających polskimi hotelami butikowymi, zlokalizowanymi na obszarach wiejskich, jak i miejskich; badanie zostało przeprowadzone na próbie 50 osób (informacja ze strony 177 monografii);
- 2) badanie ankietowe zrealizowane wśród osób zarządzających hotelami butikowymi, zlokalizowanymi w Krakowie; badanie zostało przeprowadzone na próbie 14 osób (informacja ze strony 192 monografii);
- 3) badanie ankietowe zrealizowane wśród osób zarządzających hotelami historycznymi; badanie zostało przeprowadzone na próbie 34 osób (informacja ze strony 203 monografii);
- 4) badanie ankietowe zrealizowane wśród osób będących gośćmi hoteli butikowych; badanie zostało przeprowadzone na próbie 12 osób (informacja ze strony 221 monografii);
- 5) badanie ankietowe zrealizowane wśród osób będących gośćmi hoteli historycznych; badanie zostało przeprowadzone na próbie 12 osób (informacja ze strony 226 monografii);
- 6) badanie zrealizowane w kwietniu 2020 roku, które Habilitant określa mianem *badanie w formie rozmowy telefonicznej* z przedstawicielami 10 celowo wybranych właścicieli lub menadżerów hoteli butikowych lub historycznych (informacja ze strony 245 monografii).

Nasuwa się m.in. pytanie, dlaczego badanie ankietowe (jak podaje Habilitant jego nazwę), zrealizowane wśród osób zarządzających polskimi hotelami butikowymi, zlokalizowanymi na obszarach wiejskich, jak i miejskich, przeprowadzone na próbie 50 osób, nie zostało potraktowane łącznie jako jedno badanie, wraz z badaniem przeprowadzonym wśród 14 osób zarządzających hotelami butikowymi, zlokalizowanymi w Krakowie? Nie do końca też zrozumiałe jest powtarzane w rozdziale 4, podczas opisu uzyskanych wyników zdanie *Przedstawiona charakterystyka badania dotyczyła każdej ankiety*.

Ponadto lektura struktury podrozdziałów w tej części monografii (rozdział 4) nasuwa wiele wątpliwości. Habilitant bowiem wymienia w nim takie podrozdziały, jak:

- 4.1. *Charakterystyka respondentów zarządzających hotelami unikatowymi;*
- 4.2. *Charakterystyka respondentów – gości hoteli unikatowych;*

- 4.3. *Analiza korelacji pomiędzy cechami respondentów a odpowiedziami na pytania;*
- 4.4. *Uwarunkowania rozwoju hotelarstwa unikatowego w Polsce;*
- 4.5. *Turystyka w czasach pandemii w 2020 roku.*

Tytuł podrozdziału rozpoczynający się od słów „Charakterystyka respondentów” (dotyczy to podrozdziałów 4.1. i 4.2), sugeruje, że znajdziemy tam informacje o badanej próbie. W rezultacie jest to tytuł nieadekwatny do zawartości podrozdziału 4.1, bowiem nie tylko znajdziemy tam charakterystykę respondentów, ale także w tym podrozdziale przedstawione zostały wyniki badań zrealizowane wśród osób zarządzających hotelami unikatowymi. Analogiczna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do podrozdziału 4.2, dotyczącego opinii gości hoteli unikatowych.

Podrozdział 4.4. *Uwarunkowania rozwoju hotelarstwa unikatowego w Polsce* powinien być treścią rozdziału 1. Zbyt ogólny jest tytuł rozdziału 4.5. *Turystyka w czasach pandemii w 2020 roku*, nieoddający w istocie zawartości merytorycznej. Powinien on wskazywać na charakter badawczy, np. *Wpływ pandemii na funkcjonowanie hoteli unikatowych w opinii respondentów*.

Treścią zakończenia powinno być klasyczne podsumowanie badań, weryfikacja hipotezy i przedstawienie wniosków, w tym dalszych kierunków badań w podjętej problematyce oraz wyraźne wskazanie, czy Habilitantowi udało się wypełnić istniejące luki w teorii i badawcze. Szczególnie zabrakło w tej części monografii jednoznacznej weryfikacji hipotezy oraz wskazania Habilitanta, czy udało się wypełnić te istniejące luki, zarówno w teorii, jak i luki badawcze.

Z kolei aneks powinien zawierać ponumerowane załączniki, przedstawiające narzędzia badawcze, a następnie w odrębnym załączniku aneksu powinny znajdować się tabele i wykresy, jeżeli są niezbędne i uzasadnione. Konsekwencją braku numeracji załączników jest w rozdziale 4 monografii niekiedy niejednoznaczne przywołanie w danym podrozdziale, które z narzędzi badawczych zostało wykorzystane.

Dokonując reasumpcji oceny przedstawionego osiągnięcia naukowego, na szczególne podkreślenie zasługuje podjęcie niszowego i aktualnego tematu badań. Cenne są pod względem merytorycznym wspomniane rozdziały dotyczące rozwoju hotelarstwa butikowego i historycznego na świecie i w Polsce, czy też podrozdział 1.4, prezentujący organizacje hotelarstwa unikatowego na świecie. Jednakże niewątpliwym mankamentem monografii jest

Zainteresowania badawcze dr Krzysztofa Sali obejmują następujące nurty. Pierwszy, dotyczy zagadnień ruchu turystycznego, w tym m.in. form prowadzenia działalności gospodarczej na rynku turystycznym, zagrożenia dla rozwoju turystyki, rozwój specyficznych i innowacyjnych form hotelarstwa. Habilitant wskazuje tutaj 22 pozycje wydane w formie rozdziałów w monografiach lub artykułów w czasopismach.

Drugi nurt badań dotyczy zagadnień związanych z polityką społeczno-ekonomiczną. Dr Krzysztof Sala wskazuje na 14 publikacji z tego zakresu. Jest to bardzo ważny obszar badań. W publikacjach Habilitant porusza m.in. kwestie wykluczenia społecznego, szans i barier rozwoju społeczno-ekonomicznego wybranych ośrodków w układach lokalnych, regionalnych czy też międzynarodowych.

Trzeci nurt naukowy dr. Krzysztofa Sali skoncentrowany jest wokół zagadnień związanych z polityką ekologiczną i przemysłową, m.in. dotyczących odnawialnych źródeł energii, możliwości rozwoju elektromobilności w Polsce, kwestii zagrożeń ekologicznych związanych z wybranymi rodzajami odpadów. Habilitant wskazuje w tym obszarze 19 pozycji wydanych w formie rozdziałów w monografiach lub artykułów w czasopismach.

Ważnym obszarem działalności naukowej jest udział w projektach badawczych. Habilitant był uczestnikiem 1 projektu międzynarodowego pt. *Students in Climate Action*, którego celem jest m.in. zbadanie poziomu świadomości i wiedzy nauczycieli, a także uczniów na temat zmian klimatu oraz związanych z nimi implikacjami ekonomicznymi, społecznymi i środowiskowymi, i opracowanie innowacyjnego programu nauczania na temat zmian klimatu. W drugim, wskazywanym przez Habilitanta projekcie - INN@SE, był uczestnikiem jednorazowego szkolenia. Dr Krzysztof Sala nie kierował żadnym projektem badawczym, finansowanym ze środków zewnętrznych (np. NCN).

Ponadto Habilitant w latach 2015-2022 kierował 7 projektami przyznawanymi na poziomie Uczelni, a w przypadku 2 projektów tego rodzaju, uczestniczył jako wykonawca.

Dokonując oceny dorobku, nie można pominąć aktywności naukowej, będącej wynikiem uczestnictwa w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych oraz prezentowania referatów bądź komunikatów lub doniesień naukowych na tych konferencjach. Dr Krzysztof Sala po uzyskaniu stopnia doktora brał udział w 60 konferencjach naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Aktywny jego udział (polegający na wygłaszaniu referatów) dotyczył 52 konferencji (w tym 6 o charakterze międzynarodowym). Kraje, w których

zastosowana w niej metodyka badań pierwotnych, w tym niewłaściwe zaplanowanie badań, dobór metod badawczych, dobór i wielkość próby, zastosowane metody statystyczne, a także analiza i opis uzyskanych wyników. Charakterystyka materiału empirycznego i zastosowanych metod badawczych nie zostały przedstawione w sposób uporządkowany. Dlatego też monografia wskazanej jako osiągnięcie naukowe Habilitanta, nie można niestety uznać jako wnoszącej wkład w rozwój dyscypliny *ekonomia i finanse*.

3. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Dorobek naukowy dr Krzysztofa Sali, jak wskazują dane zawarte w zał. 3, załączonej do oceny dokumentacji, liczy łącznie 74 publikacje naukowe (nie włączając do tej liczby monografii wskazanej jako najważniejsze osiągnięcie naukowe). Po uzyskaniu stopnia doktora, Habilitant opublikował 1 monografię (w Wydawnictwie Naukowym Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie), jest autorem 30 rozdziałów w monografiach oraz współautorem 4 rozdziałów w monografiach, wydawanych głównie w wydawnictwach uczelnianych krajowych, przy czym kilka publikacji było wydanych przez wydawnictwa o zasięgu krajowym, takie jak CeDeWu czy też Wydawnictwo Naukowe PWN. Jest też autorem 39 artykułów (w tym 4 artykułów współautorskich), m.in. w takich czasopismach, jak: *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Krakowie*, *Ekonomia i Prawo*, *Przedsiębiorczość i Edukacja*, *Horyzonty Polityki*, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*. Jest też współredaktorem naukowym trzech monografii, jednej wydanej przez Wydawnictwo CeDeWU, dwóch – przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Artykuły opublikowane we współautorstwie oceniam pozytywnie, bowiem jest to wyraz umiejętności prowadzenia współpracy naukowej, co jest istotną cechą również przyszłego samodzielnego pracownika naukowego.

Autor wspomina również w Autoreferacie (s. 14) o kolejnych przygotowywanych publikacjach, jednakże ponieważ nie zostały one opublikowane, nie mogą podlegać ocenie.

Oceniając pod względem ilościowym dorobek publikacyjny należy stwierdzić dostateczną aktywność publikacyjną Habilitanta. Z informacji dodatkowo przekazanych przez Kandydata wynika, że według bazy Web of Science - liczba cytowań wynosiła 8, z kolei indeks Hirscha według bazy Web of Science osiągnął wartość 2, liczba punktów za publikacje wyniosła 1544 (stan na dzień 6.09.2022 r.).

uczestniczył aktywnie w konferencjach osobiście lub w sposób zdalny, to oprócz Polski: Hiszpania (2-krotnie), Czechy (2-krotnie), Portugalia (1-krotnie) oraz Chorwacja (1-krotnie).

Reasumując ocenę działalności naukowo-badawczej, należy podkreślić, że dokonany przegląd pozostałych osiągnięć naukowych dr. Krzysztofa Sali, spełnia na poziomie dostatecznym wymagania stawiane osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie *ekonomia i finanse*. Jednakże biorąc pod uwagę również ocenę monografii wskazanej przez Habilitanta jako kluczowe osiągnięcie naukowe, nie mogę ocenić całości osiągnięć naukowo-badawczych pozytywnie, gdyż nie są to osiągnięcia wystarczające do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

4. Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Dr Krzysztof Sala odbył staż naukowy w okresie kwiecień-czerwiec 2022 roku na Wydziale Zarządzania Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, którego wymiernym rezultatem jest m.in. uczestniczenie w konferencjach naukowych, współpraca naukowa, której efektem będzie przygotowanie współautorskiego artykułu.

Brał on również aktywny udział (wygłaszając 6 referatów) w międzynarodowych konferencjach naukowych. Jak już wspomniano wcześniej, kraje, w których uczestniczył w konferencjach osobiście lub w sposób zdalny, to: Hiszpania, Czechy Portugalia i Chorwacja. Z kolei udział Habilitanta w krajowych konferencjach naukowych świadczy o pewnych formach współpracy na polu krajowym.

Dr Krzysztof Sala był też organizatorem 2 międzynarodowych konferencji naukowych organizowanych w kraju, jak też 4-krotnie członkiem komitetu organizacyjnego konferencji. Konferencje te były organizowane przy udziale zagranicznych partnerów naukowych, i zapewne sprzyjały nawiązywaniu, zarówno zagranicznych, jak i krajowych form współpracy.

Aczkolwiek programy Erasmus+ mają charakter programów dydaktycznych, jednakże warto wspomnieć o tej aktywności dr. Krzysztofa Sali. W 2021 roku realizował on zajęcia dydaktyczne na Uniwersytecie w Zadarze (w Chorwacji), co również sprzyjało nawiązywaniu kontaktów w ramach współpracy naukowej, która zaowocowała wspólnymi badaniami naukowymi, udziałem w Międzynarodowej Konferencji Naukowej w 2022 roku, a także

wydaniem anglojęzycznej publikacji poświęconej hotelarstwu butikowemu w Krakowie i Zagrzebiu.

Dr Krzysztof Sala wykonał też 1 recenzję artykułu do czasopisma krajowego *Rocznik Administracji Publicznej*.

Habilitant wymienia też w Autoreferacie współpracę z naukowcami z innych Uczelni (np. Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Szkoła Główna Turystyki i Hotelarstwa VISTULA, Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja), czego efektem mają być w przyszłości publikacje powstałe na bazie prowadzonych wspólnie działań naukowych.

Dr Krzysztof Sala brał też udział w projektach mających na celu przeprowadzanie szkoleń, w których stroną zamawiającą był 2-krotnie Instytut Turystyki w Krakowie.

Dr Krzysztof Sala współpracował też w obszarze dydaktycznym – z Górnośląską Wyższą Szkołą Handlową im. W. Korfanteo w Katowicach oraz Akademią Wychowania Fizycznego im. J. Kukuczki w Katowicach, realizując tam zajęcia z zakresu rynku usług turystycznych.

Reasumując, należy podkreślić, że Habilitant działa poza macierzystą jednostką, wykazując się dostateczną współpracą, zarówno z zagranicznymi, jak i krajowymi partnerami naukowymi.

5. Ocena działalności dydaktycznej, organizacyjnej, współpracy z otoczeniem gospodarczym i działalności popularyzującej naukę

Dr Krzysztof Sala w ramach działalności dydaktycznej, prowadził zajęcia na studiach I stopnia (licencjackich) oraz II stopnia, gdzie realizował zajęcia dydaktyczne w formie wykładów, jak i ćwiczeń. Wśród realizowanych przez niego przedmiotów należy wymienić m.in. takie, jak: *Ekonomia, Podstawy przedsiębiorczości, Elementy przedsiębiorczości w turystyce, Polityka społeczno-gospodarcza, Seminaria licencjackie*. Habilitant prowadził też na Studiach Podyplomowych *Prawo Inwestycyjno-Budowlane* takie zajęcia, jak *Ekonomiczne aspekty procesu inwestycyjno-budowlanego* oraz *Finansowanie inwestycji*.

Ważnym elementem działalności dydaktycznej dr. Krzysztofa Sali jest również opieka naukowa nad studentami, pełnił bowiem funkcję promotora 18 prac licencjackich oraz był recenzentem ok. 30 prac licencjackich i 7 magisterskich.

Warto podkreślić, że dr Krzysztof Sala doskonalił swój warsztat dydaktyczny, uczestnicząc w 3-semestralnym Studium Pedagogicznym Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Oceniając współpracę dr. Krzysztofa Sali z otoczeniem gospodarczym, należy zwrócić uwagę na współpracę z innowacyjną organizacją Fab lab Małopolska, czego efektem jest organizowanie wyjazdów studyjnych oraz prelekcji dla studentów oraz udział w cyklicznych wydarzeniach związanych z przedsiębiorczością, a także pomoc w zapewnianiu miejsc pracy oraz odbywania praktyk dla studentów.

Warto podkreślić, że w ramach współpracy z otoczeniem gospodarczym, dr Krzysztof Sala brał również udział w projektach mających na celu przeprowadzanie szkoleń, w których stroną zamawiającą była 2-krotnie zarówno firma Pro Studio z Krakowa, jak i firma Poliglottus z Opola, a także 1-krotnie Fundacja Promocji Nowej Huty i „EMAT” HRC.

W ramach prac organizacyjnych dr Krzysztof Sala brał udział jako członek komisji rewizyjnej Fundacji Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie „Pro Universitatis”. Jak już wspomniano wcześniej, brał także udział w organizowaniu 6 konferencji naukowych. Ponadto uczestniczył on m.in. w pracach komisji rekrutacyjnych, pełnił funkcję opiekuna grup studenckich czy też uczestniczył w organizowaniu światowych dni przedsiębiorczości.

Reasumując, należy podkreślić dostateczną ocenę Habilitanta w zakresie działalności dydaktycznej, organizacyjnej, popularyzującej i współpracy z otoczeniem gospodarczym.

Wniosek końcowy

Ocena wniosku złożonego przez dr. Krzysztofa Salę nie jest prosta, gdyż w wielu aspektach podjął on, jak wskazuje w Autoreferacie, dalsze działania na polu naukowym, składające się na aktywności wpisujące się w wymogi stawiane kandydatom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Stąd też wydaje się, że działania te, potwierdzone kolejnymi osiągnięciami i aktywnościami badawczymi, pozwolą w najbliższej przyszłości wzmocnić Habilitantowi Jego dorobek publikacyjny i udoskonalić warsztat badawczy.

Reasumując, pragnę podkreślić, że oceniając sylwetkę naukową dr. Krzysztofa Sali, w szczególności uwzględniając, zarówno zgłoszone osiągnięcie naukowe, jak też pozostałe naukowe osiągnięcia, aktywność naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, zwłaszcza zagranicznej, stwierdzam, że Habilitant z uwagi na niską ocenę monografii

wskazaną jako najważniejsze osiągnięcie naukowe, nie spełnia w sposób dostateczny wymagań stawianych w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego. Tym samym nie popieram wniosku o nadanie dr. Krzysztofowi Sali stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie *ekonomia i finanse*.

J. Orimek